

Ngái Viát Nam chúng ta táng ngàn xáa đã có truyán tháng tôn sùng các bác anh hùng đánh đái xâm lăng, giái phóng dân tác. Trong các anh hùng cáa dân tác Viát Nam, thì Hai Bà Tráng và Trán Háng Đáo đã đáng xem nhá các bác thán thánh và đáng ngái dân láp đán thá, có Hái Đán Đác Thánh Trán, Hái Đán Hai Bà Tráng.

Sá sùng bái cáa nhân dân đái vái các Ngái đã đi quá giái hán bình tháng, vái niám tin và sinh hoát đáng biát cháng khác gì các tôn giáo. Tuy nhiên, vái tá cách mát ngái nghiên cáu sá hác, chúng tôi có nhiám vụ đi tìm sá thát lách sá khách quan, gát ra ngoài nháng tình cám và sá sùng kính đáng biát nhá đã có tá lâu đái trong dân tác chúng ta. Nhân ngày ká niám Hai Bà Tráng, chúng tôi xin cáng hián quý vá đáng giá nháng tài liáu lách sá ván rát quen thuác vái nháng nhà nghiên cáu lách sá xáa nay, nháng cũng có thá là mái má đái vái mát sá ngái vái không thuác lãnh vác chuyên môn cáa há.

1. Nác Lác Viát

Trong các sách cá cáa Trung Hoa có nói đán mát dân tác gái là Lác Viát. Háu Hán Thá, quyán 54, phán nói vá Mã Vián, danh táng cáa nhà Hán, có chép ráng: “Vián háo ká, thián biát danh Mã, chinh Giao Chá, đáng Lác Viát đáng cá, nái chú vi mã thác” (Vián cáng a giái, nên có biát danh là Mã, khi sang đánh Giao Chá, ông đã láy đáng tráng đáng cáa ngái Lác Viát, đem đác thành con ngáa). Thá ká thá 6, có mát ngái tên Lá Đào Nguyên, đã táng đán đát Lác Viát xáa (vùng Mê Linh) và đã ghi lái nháng đáng nghe tháy qua sách Tháy Kinh Chú nhá chuyán Tráng Trác, Tráng Nhá, v.v... Lá Đào Nguyên cũng có nhác đán mát sách cá tên là “Giao Châu ngoái vác ký”.

Sách náy đáng sá gia Pháp là Arousseau cho ráng có thá do Cá Vi vào đái nhà Tán (205-420), trong đó có mát đán nói đán đái sáng cáa dân Lác Viát nhá sau: “Giao Chá tích háu quán, huyán chi thái, thá đáa háu Lác Đán. Ká đán táng tháy triáu tháng há. Dân khán thác ká đán, nhân các vá Lác dân. Thiát Lác váng, Lác háu, chá chá quán huyán. Đa vi Lác táng, đáng án thanh thá” (Lá Đào Nguyên, Tháy Kinh Chú, quyán 7, tá 4b), đáng nghĩa: “Ngày xáa khi đát Giao Chá cháa trán thành quán, huyán cáa nhà Hán, á đó có ruáng gái là ruáng Lác. Ruáng đó tùy theo nác tháy triáu lên xuáng (ruáng ngáp nác), dân khai khán ruáng đó nên gái là ruáng Lác. Há láp ra các chác Lác váng, Lác háu đáng làm chá các quán huyán. Có nhiáu Lác táng có án đáng láa xanh”.

Tá Mã Trinh khi chú giái Sá Ký cáa Tá Mã Thiên có nhác đán mát sách khác cáa há Đào là “Quáng Châu Ký” trong đó có nói đán đái sáng cáa dân Lác. Lê Tác, trong An Nam Chí Lác (viát vào khoáng năm 1333) trang 24 cũng có nhác đán đái sáng cáa dân Lác...Thá ká 15, Ngô Sĩ Liên, trong Đái Viát Sá Ký Toàn Thá cũng nhác đán Lác váng, Lác háu, Lác táng...Thá ká 17, Cao Hùng Tráng, trong “An Nam Chí Nguyên” và thá ká 19, sách “Khâm Đáng Viát Sá Thông Giám Cáng Mác” cũng nhác lái chi tiát đó...Nhiáu hác giá cho ráng các sách náy đáng láy lái tài liáu cáa “Giao Châu ngoái vác ký” nói trên vì tát cá các tác giá đáng láp lái nháng chi tiát mà sách Giao Châu Ngoái Vác Ký đã nói đán.

Qua đán văn trên chúng ta biát đáng dân lác Viát đã có đái sáng nông nghiáp, biát khai thác ruáng ngáp nác (ruáng Lác), há có vua gái là Lác váng và đái vua có Lác háu, Lác táng... Vua cáp cho các táng con đáng báng đáng, có giái láa xanh, v.v... hác là các táng tá đáng ra con đáng báng đáng, có giái láa xanh. Nhá váy thái đó há đã đát đáng láa hác mua láa cáa ngái Trung Hoa (nhà Tán nái tiáng vá tá láa). Xã hái thái đó đã có tá chác, kinh tá phát trián và há cũng có luát pháp riêng.

Theo Phám Viáp, tác giá Háu Hán Thá, thì: “Luát cáa ngái Lác Viát và luát cáa nhà Hán khác

n nhau đ n m i đi u vì th Mã Vi n ph i gi i thích lu t pháp cũ cho h và b t h t này v sau ph i tuân gi ” (H u Hán Th , quy n 54, trang 747, c t 2: “Đi u t u Vi t lu t đ Hán lu t bác gi th p đ s . Đ Vi t nhân minh c u ch đ c thúc chi, t h u L c Vi t c hành Mã t ng quân c s ”).

Nh ng chi ti t trên đây là hình nh c a dân L c Vi t tr c khi b ng i Trung Hoa xâm chi m, th k th l tr c Công nguyên. S li u có s m nh t cũng xu t hi n vào th k th IV, nghĩa là sau các bi n c nói trên m y trăm năm và do ng i Trung Hoa ghi chép. S gia Vi t Nam khi nói v th i k n y cũng đ a vào s sách c a Trung Hoa là chính. Khi vi t v ng i L c Vi t ng i Trung Hoa dùng Hán t đ phi n âm nh ng tên ng i, tên đ t ho c di n t ý nghĩa c a s vi c. Do đó nh ng t “L c v ng”, “L c h u”, “L c t ng” là ngôn ng c a Trung Hoa ch các ch c v c a ng i Trung Hoa t ng đ ng v i ch c v c a ng i L c Vi t.

Nói tóm l i, ng i L c Vi t đã có m t xã h i, có t ch c, có ng i lãnh đ o, có lu t pháp, có văn hóa ngh thu t, kinh t phát tri n so v i các dân t c khác cùng th i. (ở đây, chúng tôi xin l u ý m t đi u: Ng i M ng và ng i Vi t m i n Trung t Ngh An vào đ n Qu ng Tr là vùng đ t c c a t tiên chúng ta tr c th k th 10, th ng phát âm ch “N c” thành ch “Nác” (n c u ng). Ch n y r t g n v i “Ru ng N c”, “Ru ng Nác”, chúng tôi nghĩ r ng ng i Trung Hoa đã phi n âm ch “Nác” thành ch L c có nghĩa là m t dân t c chuyên làm ru ng n c, c y lúa trên ru ng ng p n c ch không gieo h t lúa trên n ng r y. Đó là đi m đ c bi t c a ng i ph ng Nam khác v i ng i ph ng B c (B c kinh).

2. Chính Sách Th c Dân C a Nhà T n (221-206 tr c Công Nguyên): Tri u Đà Và N c Nam Vi t.

(Danh t “th c dân” đ c hi u là đ m dân t n i n y đ n l p nghi p n i khác và không cho h tr v quê cũ, n i sinh quán n a. “Th c” ở đây theo Hán t có nghĩa là “Tr ng” nh tr ng cây). Sau khi L Chính đi t đ c 6 n c nh (l c qu c), th ng nh t thành m t n c l n và lên ngôi t c T n Th y Hoàng (221-206 tr c Công Nguyên). Nhà T n có m t chính sách th c dân r t quy mô. S gia T Mã Thiên (th k th l tr c Công Nguyên) đã cho chúng ta bi t m t s chi ti t v chính sách đó nh sau: “Năm th 33 đ i T n Th y Hoàng (t c năm 214 tr c Công Nguyên), vua b t t c nh ng k lang thang vô th a nh n, b n ăn đ ng n và b n con buôn đi chi m đ t L c L ng. Ông l p ra các qu n Qu Lâm, Nam H i và T ng Qu n, và đày nh ng ng i có t i đ n đ gi ” (S Ký, quy n 6, tr. 25, c t 2). Đ o quân th c dân th i Tri u Đà t ph ng B c đ n trong đó có c lính tráng và dân th ng lên đ n n a tri u ng i.

Đ th c hi n chính sách đó, nhà T n cho đào sông, b c c u, x núi, m đ ng, sai S L c ch ra lâu thuy n đ v n t i hàng hóa, binh khí... B n ng i n y v t Ngũ Lĩnh đi v ph ng Nam, chi m đ t m i và l p nghi p p đó, không tr v . Khi chi m đ c đ t r i, h cho nh ng ng i n y đ n n l n n v i ng i L c Vi t. Sách S Ký đã dùng ch “t p x ” (l n l n) cho th y chính sách đ ng hóa thâm đ c c a nhà T n. Nh ng ng i L c Vi t ch ng l i chính sách đó b ng cách tr n vào r ng, b t h p tác. Trong sách “Nhân Gian Huân”, quy n 18, t 18, L u n cho bi t thêm m t chi ti t sau đây: “T t c ng i L c Vi t rút vào r ng r m, s ng chung v i c m thú ch không ch u làm t i nhà T n” (Vi t nhân nh p t ùng b c trung đ c m thú x , m c kh ng vi T n l).

S Ký c a T Mã Thiên, quy n 118 trang 260 còn ghi l i m t chi ti t nh sau: “Tri u Đà đã sai s mang th v cho vua T n xin gi i đ n cho ông ba v n đàn bà góa ch ng ho c con gái ch ng đ cho lính c a ông c i làm v ” (S nhân th ng th c u n vô giá gi tam v n nhân đ vi sĩ t t y b). Đi u đó ch ng minh r ng không nh ng ng i L c Vi t tìm cách xa lánh ng i Tàu, mà chính ng i Tàu cũng không mu n làm bà con v i ng i L c Vi t. Cũng có th vì trình đ văn hóa, văn minh c a hai gi ng ng i đó quá chên l nh, khó hòa đ ng đ c. S hi n di n

Cu c Kh i Nghĩa C a Hai Bà Tr ng

Tác Giả: GS Nguy n Lý T ng

Thứ Bảy, 28 Tháng 2 Năm 2009 04:42

c a ba v n đàn bà, con gái góa, ho c ch ng vào th i đó đã thành l p đ c ba v n gia đình và h sinh con đ cháu t th h n y qua th h khác đã t o nên con s đ ong đ o ng i ph ng B c t i vùng đ t c a ng i L c Vi t.

Trong s nh ng t ng c a nhà T n sai đi th c hi n cu c Nam ti n có quan Đ Th , Nhâm Ngao và Tri u Đà... là nh ng ng i đ c s sách nh c đ n nhi u nh t. Đ Th đ em quân đ n đánh n c Âu L c, bu c Th c Phán ph i khu t ph c nhà T n. Nh ng sau đó, nhà T n suy y u, dân Âu L c n i đ y gi t Đ Th , giành l i đ c l p. Quan nhà T n q qu n Nam H i là Nhâm Ngao mu n đ em quân l y l i đ t Âu L c, nh ng vi c ch a thành thì b b nh m t. Tr c khi ch t, ông trao quy n l i cho Tri u Đà. Lúc b y gi Tri u Đà đang tr n gi đ t Long Xuyên đ c kiêm ch c L nh Úy Nam H i. Năm 208 tr c Công nguyên, Tri u Đà đ em quân đánh n c Âu L c c a An Đ ng V ng (Th c Phán) l p ra n c Nam Vi t.

S Ký c a T Mã Thiên có m t ch ng nói v Tri u Đà r t lý thú. Sau khi T n Th y Hoàng m t, nhà T n suy y u, xã h i lo n l c... L u Bang di t đ c nhà T n, th ng đ c H ng Vũ, th ng nh t thiên h , l p ra nhà Hán, x ng là Hán Cao T .

Trong th i gian đó, Tri u Đà l y đ c n c Âu L c c a Th c Phán, h p nh t Âu L c và Nam H i thành m t n c đ c l p g i là n c Nam Vi t, t x ng làm vua, l p ra nhà Tri u, t c là Tri u Vũ V ng (207-137 tr c Công nguyên), đ ng đ Phiên Ngung (nay thu c Qu ng Châu bên Trung Qu c).

Năm 196 tr c Công nguyên, Hán Cao T sai s là L c Gi sang Nam Vi t kêu g i Tri u Đà v th n ph c nhà Hán. Lúc b y gi Tri u Đà làm vua Nam Vi t đã đ c 12 năm r i và L u Bang m i lên ngôi đ c 11 năm.

Tri u Đà t xem mình là anh hùng trong thiên h , sánh ngang v i Hán Cao T L u Bang, nên khi t p s nhà Hán ông đã có thái đ ngang nhiên t đ c. Nh ng L c Gi cũng đã thuy t ph c đ c Tri u Đà v th n ph c nhà Hán vì Tri u Đà v n là ng i Tàu, quan c a nhà T n. V sau, nhân khi Hán Cao T m t, L H u chuyên quy n, có s xích mích biên gi i v i Tri u Đà nên Tri u Đà t l p làm Hoàng đ và đ em quân đánh chi m đ t c a nhà Hán. T đó thanh th c a Tri u Đà l ng l y và ông đã dùng m i nghi v nh vua nhà Hán. Sau khi L H u qua đ i, Hán Văn Đ lên n i ngôi, l i vi t th qua kêu g i Tri u Đà th n ph c nhà Hán, t đó Tri u Đà m i ch u t b đ hi u.

Tri u Đà làm vua n c Nam Vi t đ c 70 năm, th 121 tu i, truy n ngôi cho cháu n i (con c a Tr ng Th y) tên là Tri u H , t c Tri u Văn V ng. Văn V ng là ng i t m th ng, không n i đ c chí c a ông n i là Tri u Đà, nên b nhà Hán chèn ép. Văn V ng làm vua đ c 12 năm thì m t (137-125 tr c Công nguyên). Con là Anh T n i ngôi t c Tri u Minh V ng, đ c 12 năm (125-113 tr c Công nguyên), l y v ng ng i Hán là Cù Th , l p làm Hoàng h u. Minh V ng ch t, con là H ng n i ngôi t c Tri u Ai V ng (113) đ c 01 năm thì m t n c. M là Cù Th l y s nhà Hán là An Qu c Thi u Quý và đ em n c Nam Vi t c a Tri u Đà dâng cho nhà Hán.

L Gia là t ng c a nhà Tri u (n c Nam Vi t) gi t Cù Th , Thi u Quý và Ai V ng, l p Thái t Ki n Đ c con c a Minh V ng, m là ng i Nam Vi t, lên làm vua t c Tri u Đ ng V ng. Đ c m t năm thì vua Hán sai t ng L Bác Đ c đ em quân đánh l y Nam Vi t, vua và quan c a Nam Vi t b gi t. Năm 11 tr c Công nguyên, n c Nam Vi t b đ i tên là Giao Ch b , chia làm 9 qu n do các quan c a nhà Hán cai tr .

T năm 111 tr c Tây l ch cho đ n năm 939, Ngô Quy n giành đ c đ c l p, s g i là th i k B c thu c l n th nh t.

3. Anh Hùng L c Vi t: Cu c Kh i Nghĩa C a Tr ng Tr c, Tr ng Nh Năm 40

N c Nam Vi t c a Tri u Đà bao g m lãnh th c a Tri u Đà và lãnh th c a An Đ ng V ng

Th c Phán trong đó có hai b t c Âu Vi t và L c Vi t g i chung là ng i Vi t nh đã nói p h n trên. Sau khi nhà Tri u m t ng i, n c Nam Vi t đ c đ i thành Giao Ch b và đ c chia thành qu n huy n đ t đ i quy n cai tr c a quan l i nhà Hán. Ng i L c Vi t ph i ch u nhi u s áp b c, b t công, nh t là đ i th i Thái thú nhà Hán là Tô Đ nh. Do đó, hai v n anh hùng c a L c Vi t là Tr ng Tr c và em là Tr ng Nh đã n i lên ch ng l i nhà Hán, đ i t Tô Đ nh, đánh đ u i quân xâm l ảng ra kh i đ t n c, giành l i đ c l p cho dân t c. Khi đ c p đ n bi n c n y, s gia Trung Qu c không xem th ng nh ng anh hùng c a L c Vi t.

a. Lý L ch Tr ng Tr c

Ph m Vi p, tác gi H u Hán Th (s nhà Hán) đã vi t v Tr ng Tr c, Tr ng Nh v i l i l r t c m ph c: “H u Giao Ch n t Tr ng Tr c, c p n mu i Tr ng Nh ph n công đ u k qu n C u Chân, Nh t Nam, H p Ph , man di giai ng chi, kh u l c Lĩnh Ngo i l c th p đ thành. Tr c t l p vi v ng” (H u hán Th , quy n 54, trang 747 trong Nh Th p Ng ũ S). Đ ch: “ qu n Giao Ch , có ng i đàn bà tên Tr ng Tr c và em gái là Tr ng Nh n i lên làm lo n, đánh phá trong qu n. Dân man di c các qu n C u Chân, Nh t Nam, H p Ph đ u h ng ng , c p phá h n 60 thành v vùng Lĩnh Ngo i. Tr c t x ng làm vua”.

Theo đ n văn trên đây, Hai Bà Tr ng n i lên qu n Giao Ch , phong trào lan r ng ra các n i và dân man di (ch dân L c Vi t lúc đó) h ng ng và cùng n i lên đánh phá quân Tàu (Hán), chi m đ c 60 thành.

Không m t lãnh t nào c a các nhóm mà s Tàu g i là man di dám x ng v ng, ngo i tr Tr ng Tr c. Nh v y, Tr ng Tr c là ng i ki t hi t nh t trong s đó. Con s h n 60 thành trì nói đây, so v i hoàn c nh lúc đó, chúng ta có th hi u r ng đây không phải là thành trì to l n nh Vi t nam hay Trung Hoa mà chúng ta th y tr c đây. Có th đây ch là nh ng công s chi n đ u do ng i ph ng B c (ng i Hán) xây đ ng lên đ t v tr c s c t n công c a ng i b n x (L c Vi t). S ng i Hán n y đã di dân đ n đ t L c Vi t th i Tri u Đà, theo chính sách th c dân c a nhà T n. Cho đ n th i nhà Hán, s ng i đó càng ngày gia tăng và h l p đ c h n 60 căn c g i là “thành”.

b. Ch ng Tr ng Tr c Là Thi Hay Thi Sách?

Theo sách Th y Kinh Chú c a L Đào Nguyên, kho ng th k th 6, tác gi đã t ng đ n vùng Mê Linh, đã ghi l i đ c nh ng đ i u nghe th y nh sau:”Châu Diên L c t ng t , danh Thi, sách Mê Linh L c t ng n , danh Tr ng Tr c, vi thê. Tr c vi nhân h u đ m d ũng, t ng Thi kh i t c. Mã Vi n t ng binh th o. Tr c, Thi t u nh p C m Khê” (quy n 37, t 6 a). Chúng ta đ ý trong Hán văn x a, không có ch m, ph y... Tùy theo m ch văn mà ng ng l i cho tr n nghĩa c a câu.

Trong đ n văn trên n u ng ng ch Sách thì câu văn s nh sau: “Châu Diên L c t ng t danh Thi Sách”, nghĩa là: “Con trai L c t ng huy n Châu Diên tên là Thi Sách”, và câu sau: “Mê Linh L c t ng n danh Tr ng Tr c vi thê”, nghĩa là: “Con gái L c t ng huy n Mê Linh tên là Tr ng Tr c là v”. Nh ng Thái t Hi n, con vua Cao Tông nhà Đ ng, khi bà Võ T c Thiên đày ra vùng quan ngo i, vào th k th 8, ông đã ng i đ c l i sách s và chú thích nh sau:”C u Triều Nh t Thanh vi t Sách thê do ngôn thú thê” (tra c u theo Triều Nh t Thanh thì ch Sách Thê là c i v).

Do đó câu văn trên ph i ng ng ch Thi: “Châu Diên L c t ng t danh Thi” (con trai L c t ng huy n Châu Diên tên là Thi) và: “Sách Mê Linh L c t ng n danh Tr ng Tr c vi thê” (đ i h i con gái L c t ng huy n Mê Linh tên là Tr ng Tr c làm v). Đ c ti p đ n Hán văn trên, chúng ta th y: “Tr c vi nhân h u đ m d ũng, t ng Thi kh i t c. Mã Vi n t ng binh th o, Tr c, Thi t u nh p C m Khê”. (Tr c là ng i có can đ m và d ũng l c, cùng v i Thi n i lên làm gi c. Mã Vi n đem quân đánh đ u i. Tr c, Thi ch y vào C m Khê). Do ch sai l m đó mà v sau các

sách s vi t tên ch ng c a Tr ng Tr c là Thi Sách.

S m m n y kh i t s gia Trung Qu c là Ph m Vi p trong sách H u Hán Th , quy n 54 trang 747, c t 3, ông vi t: “Tr ng Tr c gi , Mê Linh L c t ng chi n gi , giá vi Châu Diên nhân Thi sách thê, th m hùng dũng”. (Tr ng Tr c là con gái L c t ng huy n Mê Linh đ c g làm v cho m t ng i huy n Châu Diên là Thi Sách, bà r t hùng dũng). Đ a vào đó, các s gia Vi t Nam nh Ngô Sĩ Liên trong Đ i Vi t S Ký Toàn Th ho c Lý T Xuyên trong Vi t Đ i n U Linh T p (m t chuy n hoang đ c ng) cũng g i ch ng bà Tr ng Tr c là Thi Sách, h đ u trích đ n t sách h u Hán Th c a Ph m Vi p, nh ng h không đ ý đ n ph n chú thích c a Thái t Hi n i ph n cu i sách. T đó m i xu t hi n tên Thi Sách trong l ch s . Cho đ n nay, không ai có th đính chính đ c ngo i tr nhà n c ra l nh s a l i đ i u sai l m đó trong sách v .

c. Nguyên Nhân Cu c Kh i Nghĩa: Vì Thù Ch ng Hay Vì Lý Do Chính Tr ?

Theo s Vi t Nam mà chúng ta h c t nh thì Tr ng Tr c n i lên đánh đ u i quân Tàu vì ch ng bà là Thi sách b Thái thú nhà Hán là Tô Đ nh gi t. Đ i u đó có đúng hay không? Lý do đó có th v n đ ng dân chúng cảm h n cùng đ ng lên đánh đ u i xâm lăng đ c hay không?

Vào th k th 8, khi chú thích h u Hán Th c a Ph m Vi p, Thái t Hi n có nói đ n m t chi ti t khác, chúng tôi cho đó là m t y u t r t quan tr ng, là nguyên nhân đ a đ n cu c kh i nghĩa c a Hai Bà Tr ng. Ông vi t: “Giao Ch Thái thú Tô Đ nh, dĩ pháp th ng chi, Tr c oán n , c ph n”. (Thái thú Giao Ch là Tô Đ nh l y lu t pháp mà ràng bu c, nên Tr c t c gi n, ch ng l i) (Ch “th ng” là s i giây, cũng có nghĩa là c t bu c).

Qua chi ti t trên đây, chúng ta th y r ng Tr ng Tr c là ng i L c Vi t, m t gi ng ng i b n x , có phong t c t p quán riêng. Khi Tô Đ nh đ n cai tr dân n y, ông đã đem lu t pháp c a ng i Hán (Tàu) b t dân L c Vi t ph i thi hành. Vi c đó có th đ ng ch m đ n c t n ng ng c a h n a. Đó là đ i u r t đ gây cảm ph n trong nhân dân. Đó là ch a k chính sách bóc l t v m t kinh t đ i v i h . C H u Hán Th và Th y Kinh Chú đ u nói r ng: Tr c cùng v i Thi n i lên làm gi c và khi b Mã Vi n đánh đ u i thì c hai ng i ch y vào C m Khê. V y khi Tr ng Tr c kh i nghĩa thì ch ng bà là Thi v n còn s ng và cùng chi n đ u bên c nh bà. Lý do kh i nghĩa là vì quy n l i dân t c và đ c c dân t c làm h u thu n ch không ph i vì báo thù ch ng. Có th v sau ng i ch ng b ch t đ i tay quân thù, nh ng giai đ o n đ u ch ng v n còn s ng.

Lý do vì ch ng l i ch đ , ch ng l i lu t pháp hà kh c nên Tr ng Tr c kh i nghĩa đã đ c ch ng minh b ng s thay đ i chính sách cai tr c a nhà Hán sau khi Mã Vi n th ng đ c Tr ng Tr c. Vi c c Mã Vi n là m t t ng già, bách chi n bách th ng và đ c g i là “ph c ba t ng quân” (v t ng làm cho sóng gió ph i yên l ng) qua đánh Tr ng Tr c ch ng t t m m c quan tr ng c a cu c chi n. Mã Vi n không nh ng là m t t ng có tài v quân s mà còn là m t t ng có tài v chính tr . Ông cùng Phó t ng là L u Long, Lâu thuy n t ng quân Đoàn Chí v i m t l c l ng hai v n quân. Đ n H p Ph , Đoàn Chí b b nh ch t nên ông ph i gánh vác trách nhi m n ng n h n. Ngoài ra, ông còn tuy n thêm 12.000 quân t i Giao Ch n a và ph i m đ ng, x núi, phá r ng mà đi.

Lúc b y gi phong trào ch ng đ i ng i Tàu lan r ng r t nhanh. Ch trong m t th i gian ng n mà c m t vùng r ng l n g m các qu n Giao Ch , C u Chân, Nh t Nam, H p Ph đ u n i d y. Không c n t ch c lãnh đ o, dân các n i đ u h ng ng , ch ng t cu c kh i nghĩa h p lòng dân.

H u Hán Th , quy n 54 trang 747 (trong Nh Th p Ngũ S) chép: “Th p bát niên, Xuân, quân chí Lãng B c, đ t c chi n, phá chi, tr m thù s thiên, c p hàng gi v n đ nhân. Vi n truy Tr ng Tr c đ ng, chí C m Khê, s b i chi, gi c to i tán t u” (Năm th 18 -hi u K i n Vũ nhà Hán- t c năm 42, mùa Xuân, quân đi đ n vùng Lãng B c, cùng gi c đánh nhau, phá đ c chúng, chém đ u c ngàn tên, b n ra hàng có đ n c v n. Vi n đ u i theo b n Tr ng Tr c đ n

Cu c Kh i Nghĩa C a Hai Bà Tr ng

Tác Giả: GS Nguy n Lý T ng

Thứ Bảy, 28 Tháng 2 Năm 2009 04:42

C m Khê, gi c b thua li n m y tr n, b ch y tán lo n). Mã Vi n còn đ i theo đ đ ng c a Tr ng Tr c đ n t n C u Chân, gi t đ c h n 5.000 ng i n a. V a đánh, v a cũng c , đ n huy n nào Vi n cũng xây thành đ p lũy, t ch c l i đ n v hành chánh, d y cho dân bi t canh tác làm ăn. Sau đó m i gi i thích cho dân hi u lu t pháp, dân m i đ n đ n nghe theo l i ông. Nh ng quan c a nhà hán c sang cai tr dân L c Vi t sau v Tr ng Tr c đ u ra s c giáo hóa dân, d y cho dân bi t cày c y, bi t l nghĩa.

Tr c th i Tô Đ nh cũng đã có hai quan Thái thú có ti ng t t đ i v i dân, đó là Tích Quang qu n Giao Ch và Nhâm Diên qu n C u Chân. Ph n nói v Nhâm Diên trong sách H u Hán Th cho bi t dân Giao Ch thích săn b n ch không bi t dùng bò đ cày. Dân C u Chân thì đ t c r i gieo gi ng làm ru ng. Nhâm Diên truy n đúc các th đ i n khí (l i cày, l i cu c,v.v...) d y cho dân cày b a, kh n ru ng đ tr ng tr t. Dân l c Vi t th i đó không bi t c i h i nh ng i Hán. H không quen s ng chung v i nhau, nên không bi t đ o cha con, đ o v ch ng. Nhâm Diên ph i gi i th đ i các huy n thu c quy n ông truy n cho đàn ông t 20 tu i đ n 50 tu i, đàn bà t 15 đ n 40 tu i ph i tùy tu i tác mà c i h i nhau... cùng m t lúc có đ n 2.000 ng i t ch c c i h i... năm đó tr i cho m a thu n gió hòa, lúa má đ c mùa, dân đ con ra bi t h bi t dòng... có ng i l y tên Nhâm đ t cho con đ t lòng bi t n... Nh ng vi c này x y ra vào năm 29 đ i Ki n Vũ nhà Hán, tr c khi Tô Đ nh đ n cai tr Giao Ch .

Vì Tô Đ nh không ch u cai tr dân theo chính sách c a các v ti n nhi m mà l i quá hà kh c nên dân n i lo n. S Tào nói rõ lý do c a cu c kh i nghĩa c a Hai Bà Tr ng là vì ch đ hà kh c, nh ng s gia Vi t Nam l i gom c hai làm m t: v a thù ch ng, v a ch ng chính sách. Đ c đ n vẫn sau đây c a Ngô Sĩ Liên, chúng ta th y rõ đ i u đó: “Canh Tý nguyên niên, Hán Ki n Vũ th p l c niên, Xuân, nh nguy t, v ng kh Thái thú Tô Đ nh th ng dĩ chính, c p thù Đ nh sát k phu, n i đ k mu i Nh , c binh công hãm châu tr ” (Năm Canh Tý (40) năm đ u, năm th 16 hi u Ki n Vũ nhà Hán, mùa Xuân, tháng Hai. V ng đau lòng vì Tô Đ nh l y chính pháp ràng bu c, l i căm thù vì Đ nh đã gi t m t ch ng, bèn cùng em gái là Nh c binh đánh phá châu tr). Theo ý c a câu trên thì ch ng ph i b gi t tr c khi kh i nghĩa, v a thù ch ng, v a n n c!

Trong ph n nói v Mã Vi n (Mã Vi n li t truy n), s gia Tào đã nói đ n Tr ng Tr c vì có liên quan đ n công tr ng c a Mã Vi n. Nh ch có liên quan đó mà đ i sau m i bi t đ n Tr ng Tr c. N u s Tào không nói đ n thì s gia Vi t Nam nh Ngô Sĩ Liên khó mà có tài li u đ vi t l i th i quá kh . S Tào nói rõ Tr ng Tr c cùng ch ng n i lên đánh đ i Tô Đ nh. V y không ph i vì thù ch ng mà Tr ng Tr c n i d y. Đ a y u t thù ch ng vào s sách đã làm lu m chính nghĩa vì dân t c c a cu c kh i nghĩa c a Tr ng Tr c đ i.

d. Cái Ch t C a Tr ng Tr c

S Vi t mà chúng ta h c t b c ti u h c nói r ng Tr ng Tr c, Tr ng Nh nh y xu ng sông Hát (Hát giang) t t . Và chúng ta có bài “Dòng sông Hát...” ca t ng cái ch t b t khu t c a hai Bà. Nh ng H u Hán Th l i nói m t câu r t v n g n: “Minh niên, chính nguy t, tr m Tr ng Tr c, Tr ng Nh , truy n th L c D ng”. (Năm sau (42) tháng Giêng, chém Tr ng Tr c, Tr ng Nh , gi i đ u v L c D ng). L c D ng là kinh đô nhà Hán lúc đó. Tuy v n g n nh ng g m đ m y chi ti t ngày, tháng, lý do ch t và gi i đ u v đ làm ch ng cho vua Hán bi t. V chi ti t n y, ông Ngô Th i Sĩ trong sách Vi t S Tiêu Án trang 40 vi t r ng: “Trong đ n th Hai bà Tr ng, nh ng đ th t , t t c đ u s n đen, tuy t không có s n đ , dân đ a ph ng không dám m c áo đ , nh ng khi đ n y t cáo, có ai m c áo đ đ u c i b đ i, không ai dám xúc ph m đ n c m l . T c truy n r ng Tr ng V ng ch t vì vi c binh đao, nên kiêng s c đ vì gi ng nh máu”. Đ i u đó phù h p v i l i thu t c a H u Hán Th . Trong hai s li u thì H u Hán Th có tr c Đ i Vi t S Ký Toàn Th c ngàn năm. Ch c ch n Toàn Th đã l y t H u Hán Th các đ ki n

ny. Co sach noi r Trung ng ng i ny xu ng song t t la ba Mang Thi n, m co a Trung Tr c. Sau khi Trung H ng Do tho ng quan Mong Co tr n B ch Do ng, Le T c chy theo gi c lu vong qua Trung Hoa. Thi gian s ng y day, ong co nghien cu u nhi u sach v va co vi t m t cu n sach nhan d "An Nam chi lo c". Ong la ng i Vi t Nam d ng y r Trung Tr c b Ma Vi n chem d u. Sach "Khâm Đ nh Vi t S Thông Giám C ng M c" do Qu c S Quán tri u Nguyen c ng noi: "Trung V ng va em gai ch ng v i quan Han b binh linh b tr n, l i th cô, c hai th t tr n ch t". Ch t tr n, co nghia la b chem, khong phi i t t .

Xin lu y m t di u, vào th k 19, thi nhà Nguyen, s ti n b v khoa nghien cu u s h c (ph ng pháp s h c) Trung Qu c đã h n h n thi xa vì lúc đó trí th c bên Tàu đã có nhi u ti p xúc v i Tây ph ng và h đã đ t l i v n đ , xem xét l i các di u ghi chép thi xa có h p lý và đáng tin hay khong. Do đó, s gia nhà Nguyen c ng đã h c đ c t nhà Thanh nhi u ti n b trong ph ng pháp nghien cu u s h c. Sach "Khâm Đ nh Vi t S Thông Giám C ng M c" do Qu c S Quán nhà Nguyen biên so n thi i T Đ c đã đ c đánh giá cao h n so v i các s sach co a n c ta ra di i tr c đó.

K t Lu n

Ng i Vi t Nam đã xem Hai Bà Trung th c s la anh hùng co a dân t c mình. T Lý, Trung tr v sau, s sach đã h t l i ca t ng Hai Bà. Hình nh Hai Bà đã đi vào lòng ng i Vi t Nam nh là nh ng th n thánh, kh p n i nhân dân l p đ n th Hai Bà. Ý th c đ c l p đã có t lâu đ i v i dân L c Vi t thi i Hai bà Trung c ng nh v i nh ng ng i di dân t ph ng B c t i, tranh đ u đ t t mình làm ch giang s n co a mình. T Lý C m, Lý Ti n thi i nhà Han đ n Tri u Th Trinh, Lý Bí, Mai Thúc Loan, Phùng H ng cho đ n Khúc Th a M , Đ ng Đình Ngh , Ngô Quy n... T th k th m i tr đi, t tiên chúng ta đã vnh vi n giành đ c đ c l p, đánh đ u i xâm lăng, t o nên truy n th ng t ch , t c ng co a dân t c Vi t Nam chúng ta, gi ng dân làm ch vùng đ t ph ng Nam nh Lý Th ng K i t đã kh ng đ nh: "Nam Qu c S n Hà Nam Đ C ..." (N c Vi t Nam co a ng i Vi t Nam).